

Archie danst verbeten, want het is elke avond feest

TONEEL DE ENTERTAINER

Door Toneelgroep Amsterdam **Regie** Eric de Vroedt **Gezien** 24/5, Stadsschouwburg
Daar nog te zien t/m 31/5

Doek, volgsplot en daar staat hij: Archie Rice, telg uit een beroemd artistengeslacht. Met zwarte glimpriuk en grote bril transformeert Gijs Scholten van Aschat tot de entertainer die zijn houdbaarheidsdatum voelt naderen, maar zijn kop in het zand steekt. Routineus ratelt hij zijn grappen af, terwijl hij verbeten zijn dansje danst. Het heilige vuur is al lang gedoofd, maar schuldeisers en deurwaarders moeten op afstand worden gehouden. "Ik doe alles voor de show," zingt Scholten van Aschat met gevoel voor ironie.

De Engelse toneelschrijver John Osborne maakte in de jaren vijftig furore met boze stukken waarin hij maatschappelijke misstanden hekeld. Niet zo gek dat regisseur Eric de Vroedt, die lof oogstte met zijn geëngageerde mightysocietyreeks, uitkwam bij diens stuk *The entertainer* (1957). Bij Osborne verkeert de wereld in crisis: economisch, politiek, artistiek. De lijntjes naar onze eigen tijd zijn snel getrokken.

De Vroedt deelde het decor in tweeën: een taps toelopende grijze kijkdoos toont achter op het toneel een jarenvijftighuiskamer; kneuterig en grauw. Vooraan glimt en glittert het juist: 'every night, party night' knalt het van de lampjesboog die het toneel omlijst. In deze twee werelden, gescheiden door een doek dat

opgaat en valt, speelt het stuk zich af. Ervoor houdt Scholten van Aschat de schijn op met slechte grappen en sarcastische liedjes, erachter steggelt de familie Rice – opa (Fred Goessens), Archies vriendin (Janni Goslinga) en zijn zoon (Alwin Pulinckx) en dochter (Mariana Aparicio Torres) – over een wereld, waarin houvast langzaam verdwijnt.

Het is boeiend materiaal voor een voorstelling – al dat falen en die teeloorgang; pijnlijk zou het kunnen zijn – maar in de encensering van Toneelgroep Amsterdam werkt het maar half. Dat heeft te maken met De Vroedts spelopvatting. Niet alleen Archie verstopt zijn angsten achter ironie, ook de anderen verschuilen zich achter façades van cynisme. In gestileerde poses laat De Vroedt zijn acteurs langs elkaar heen praten. Tragedies glijden langs hen af en daarmee ook langs het publiek.

Daardoor is het gek genoeg de scène waarin Scholten van Aschat een bezoeker de volle laag geeft wegens gedoe met zijn mobieltje (*out of character* lijkt het bijna) die het meest binnenkomt. Deze woede-uitbarsting voelt echt, maar is door de daaropvolgende verwijzing naar het toneelstuk *Anne* ook een anachronisme: in welke tijd zitten we nu eigenlijk? De aankleding ademt een Engelse fiftiessfeer, maar eigen land en tijd komen in bijzinnetjes evengoed voorbij. Het geeft de voorstelling iets zwalkends en onbestemds.

Dat laat onverlet dat Scholten van Aschat zingend en grappend een prachtentertainer neerzet. Alleen: het publiek lijkt zijn belegen grappen als hoogtepunt van de voorstelling te ervaren. Terwijl die ironie nu juist bedoeld was om iets wezenlijkers te laten zien.

Joukje Akveld

Janni Goslinga en Gijs Scholten van Aschat

FOTO JAN VERSWEYVELD